

TÜRKÇE DÎVÂN'DAKİ LXVI. GAZEL FUZULÎ'NİN Mİ?

Ömer ZÜLFE*

ÖZET

Bu yazıda, Fuzûlî'nin divanının *Fuzulî Türkçe Dîvân* adıyla yayınlanan ilmi neşrindeki bir gazelin başka bir şaire ait olma ihtimali üzerinde durulmuş ve elde edilen veriler ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Fuzulî, Divan, LXVI. Gazel.

ABSTRACT

DOES THE GHAZEL IN TÜRKÇE DÎVÂN BELONG TO FUZULÎ?

In this title, it has been studies on possibility of that, is a ghazel in divan of Fuzulî which has been published by the name of the *Fuzulî Türkçe Dîvân* that is considered the last scientific work about his divan, belongs to another poet.

Key Words: Fuzulî, Divan, LXVI. Ghazel.

Fuzûlî [ö. 1556]'nin Türkçe divanının Türkiye'de yeni harflerle üç¹ yayını var.² Bunlardan dört bilim adamı tarafından hazırlanan ve *Fuzulî Türkçe Dîvân* adını taşıyan çalışma, ötekilerden farklı olarak kasidelerin de yer alması, çeviri yazı abecesinin kullanılması ve 68 nüshanın karşılaştırılmasıyla meydana getirilmesi gibi özellikleri sebebiyle bugün için en kapsamlı yayın olarak kabul edilebilir. Kitapta 42 kaside; 302 gazel; 1 müstezat, 3 murabba, 3 muhammes, 2 tahmis, 2 müseddes, 2 terci-bend olmak üzere 12 musammat; 42 kıt'a ve 72 rubaî bulunmaktadır.

* (Dr), Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. omerzulfe@hotmail.com / omerzulfe@yahoo.com.

¹ Abdülbaki Gölpınarlı Fuzûlî'nin divanını 1948 ve 1961 yıllarında iki kez neşretmiştir. Bunlardan en yeni olanı esas alındı.

² Abdülbaki Gölpınarlı, *Fuzûlî Divanı*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1948, CLXIII+432 s.; *Fuzulî Divanı* (Önsöz, Gazeller, Terkipler, Kıt'alar, Rubailer, Lugatçe, İndeks, Fihrist), İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1961, CXXVIII+234 s.; Ali Nihat Tarlan, *Fuzûlî Divanı Musammat-Mukatta' ve Rübailer Kısmı*, İstanbul 1950, 248+10 s.; Kenan Akyüz, Sedit Yüksel, Süheyl Beken, Müjgan Cunbur, *Fuzulî Türkçe Dîvân*, İş Bankası Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1958, XI+573 s.

Zaman içerisinde yapılan çalışmalar ve bulunan yeni bilgiler *Türkçe Divân*'daki eksikleri gidermiş, yanlışları düzeltmiş ve eserin bazı açıklarını kapatmıştır.³

Fuzûlî'nin divanının bundan sonraki yayınlarına katkı sağlamak bakımından *Türkçe Divân*'daki LXVI. gazel üzerinde durmak gerekmektedir. Büyük bir ihtimalle bu şiir Fuzûlî'nin olmayıp XVI. yüzyılın ilk yarısında yaşayan Selîkî mahlâslı başka bir şaire aittir. Konuyu tartışmaya açmak ve karanlıkta kalan noktaları aydınlatmak bakımından eldeki verileri sıralamak yerinde olacaktır.

LXVI. gazel TD de⁴ şöyle tespit edilmiştir:⁵

LXVI

1. Yoluñda can viren kimi derūnumda ‘alâmet bar
Şehîd-i tîğ-i ‘ışk olmağa gönümde şehâdet bar
2. Meni gel öldürüb kırtar belâdan çünkü ey hūnî
Ne sende merhamet şefkat ne mende şabr ü tākāt bar
3. Töküldi gözlerüm yaşı nazar kılmaduñ ey meh-rū
Düşübdür ıldızum düşkün sitâremde nuhūset bar
4. Efendüm pād-şāhumsan kime varub idem şekvā
Maña çoñ cevır ü zulm itdüñ saña senden şikâyet bar

³ Cem Dilçin, *Fuzulî Divanı Üzerine Notlar=Studies on Fuzulî's Divan*, MA., Harvard Üniversitesi Yakınoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, Cambridge 2001, XVI+366+6 s. Cem Dilçin, "Fuzulî'nin Kasideleri Üzerine Kısa Notlar-I", *Osmanlı Araştırmaları=The Journal of Ottoman Studies*, İstanbul 2005, Sayı: XXV, 125-166. s.; Tahir Üzgör, "Su Kasidesi'nin Metni ve Okunuşuna Dair", *İlmî Araştırmalar*, İstanbul 1996, Sayı: 2, 151-158. s.

⁴ *Türkçe Divân* yazının bundan sonraki bölümünde TD kısaltmasıyla anılacaktır.

⁵ TD'da gazelin yazıldığı biçim ile alındığı yazma arasındaki farklar dipnotlarda gösterilmiştir.

¹ 1^a viren kimi: virem gibi // bar: var *Ali Emîri Manzum*, no: 341.

² 2^a meni: beni // 2^b şabr u: şabra *Ali Emîri Manzum*, no: 341.

⁴ 4^b maña: baña *Ali Emîri Manzum*, no: 341.

⁵. Gedâ-yi 'âlemi sultân ü sultâni gedâ eyler

Şarâb-i 'ışk-i dil-berde Fuzulî özge hâlet bar

Ali Nihat TARLAN yayınında bulunmayan bu gazel, *TD*'a yalnızca bir nüshaya dayanılarak alınmıştır. Eseri hazırlayanlar *Önsöz*'de “Başka baskılarda bulunmayıp karşılaştırılan yazmaların yalnız birinde veya birkaçında görülen ve bu baskıya alınmış olan metinlerin şaire aidiyetleri, şüphesiz ki, kesin olarak söylenemez. Ancak, kesin olarak reddedilmelerine de şimdilik imkân bulunamadığı cihetle, alınmalarında bir mahzur görülmemiştir.”⁶ diyerek açık kapı bırakmaktadırlar.

TD üzerinde ayrıntılı bir çalışma yayınlayan Prof. Dr. Cem DİLÇİN de “Bu gazel sadece bir nüshada vardır. Gazeldeki söyleyişin Fuzulî'nin şiir sanatına uygun olmadığı kanısındayım.”⁷ diyerek üslûp bakımından şiirin Fuzulî'ye aitliği konusundaki kuşkusunu dile getirmektedir.

Gazelin metne alındığı tek yazma, Millet Ktp. Ali Emiri Kit., *Manzum* 341 numarada kayıtlı, 89⁸ yapraklı, 1609'da çekimlenen nüshadır. *Dîvân-ı Mevlânâ Fuzulî-i Bağdâdî* başlığını taşıyan yazmanın üçüncü yaprağında Muhammed Emîn adına temellük kaydı vardır. Dîbâce'nin de bulunduğu metinde kasideler yoktur. Mahlâsların üzeri kırmızı mürekkeple işaretlenmiş olup yaprak kıyılarında düzeltmeler görülmektedir. İstinsah kaydına göre nüsha Hüseyin b. Aḥmed tarafından Budin'de 1018/1609 yılında Ramazan ayının 14'ünde çekimlenmiştir. Ayrıca yazmada Budinli Hişâlî adına bir temellük kaydı bulunmaktadır. Bu yazıya konu olan şiir, 42 gazelden oluşan *Râ'* harfininin sonuncusu olup 31^a da yazılıdır.

LXVI. gazelin Fuzulî'ye ait olduğuna tanıklık eden iki kaynak daha göze çarpmaktadır. Bunlardan ilki *Meşâ'irü 'ş-Şu'arâ'* dır.⁹ ‘Âşık Çelebî gazelin ilk beytini Fuzulî'den sıraladığı örnekler içerisinde anmaktadır. Bu bilgi güvenilir midir, yoksa yanlış mıdır? Bunu kesin bir biçimde belirlemek şimdilik mümkün görünmemektedir. Yüzlerce şairin ve binlerce beytin anıldığı bir eserde müellifin tespitlerinde şaşırmadığı zaman zaman karışıklığa kapılmadığı söylenemez.¹⁰

⁶ *TD*: IX. s.

⁷ Dilçin, *Fuzulî Divanı Üzerine Notlar*, 63. s.

⁸ *TD*'da yazma 79 yaprak gösteriliyorsa da [*TD*: 526. s.] gerçekte 89 yapraktır.

⁹ ‘Âşık Çelebî, *Meşâ'irü 'ş-Şu'arâ'*, haz. G. M. Meredith-Owens, London 1971, yr. 199^a.

¹⁰ Meselâ *Meşâ'irü 'ş-Şu'arâ'* da,

Gazeli Fuzûlî'ye ait gösteren öbür müellif Budinli Hişâlî'dir.¹¹ Yazar, şiirin ilk beytini eserine dahil etmiştir. *TD*'a gazelin alınmasına esas teşkil eden nüshadaki Budinli Hişâlî adına temellük kaydı, müellifin hangi sebeple böyle bir yol tuttuğunu ortaya çıkarmaktadır. Anlaşılan Hişâlî de yukarıda kısaca tanıtılan nüshadan yararlanmıştı.

Bu üç tanığa karşılık, üç şiir mecmuası, üç tezkire ve bunlara dayanan iki kaynak adı geçen şiirin XVI. yüzyıl şairlerinden Selîkî'ye¹² ait olduğunu göstermektedir.¹³

éy cāme-i siyāh géyen šāh-ı hūšmnāk

çaprāst dügmelerle beni eyledün helāk ('Aşık Çelebi, *Meşā'irü 'ş-Şu'arā*, yr. 171^a)

biçimindeki 'Ubeydî [ö. 1572]'ye ait gösterilen bir beyit, aynı zamanda Yaşîni [ö. 1568]'nin divanında (G.096/4) yer almaktadır. Şairler arasında benzer, hatta birbirinin aynı söyleyişlere rastlandığı bilinen bir gerçektir. Bu ihtimal göz önünde bulundurulmakla birlikte acaba 'Aşık Çelebi yukarıdaki örnekte olduğu gibi Selîkî'nin beytini sehven Fuzûlî'ye māl etmiş olabilir mi?

¹¹ Hişâlî, *Maşālî'u 'n-nežā'ir*, Nuruosmaniye Ktp. no: 4252, c. I., yr. 148^a.

¹² Selîkî [= Uz dilli]; Adı Şaban'dır. Isparta'da doğmuştur. Doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir. Eldeki bilgiler, XVI. yüzyılın ilk yarısında yaşadığını göstermektedir. Kadılık mesleğini seçmiş, önce Tepedelen daha sonra Kefe yakınlarındaki Manküb kadılığında bulunmuştur. Vazifesinden azlolunup İstanbul'a döndüğü sırada Dobruca'da Deliorman içerisinde bütün ailesiyle birlikte haramiler elinde şehit olmuştur. Temiz kalpli, hoş sohbet ve ince bir kişiliğe sahip olduğu bildirilmektedir. Döneminin kaynakları şairliği ve şiirlerinden övgüyle söz ederler. Açık ve ince söyleyişi, dokunaklı, etkileyici ve az bulunur hayallerle süslü üslubu vardır. Kaynaklar, mürettep ve mükemmel divanı olduğunu bildiriyorlarsa da adı geçen eser bugüne değin gün ışığına çıkmamıştır. (Sehî Beg, *Heşt Behişt*, haz. Günay Kut, Harvard 1978, 301. s.; 'Ahdî, *Gülşen-i Şu'arā*, Millet Ktp. Ali Emiri Tarih, no: 774, 109^b; 'Aşık Çelebi, *Meşā'irü 'ş-Şu'arā*, yr. 162^a; Kınalı-zāde Çasan Çelebi, *Tezkiretü 'ş-Şu'arā*, haz. İbrahim Kutluk, Türk Tarih Kurumu Yayınları, c. I, Ankara 1978, 482. s.; Beyāni, *Tezkiretü 'ş-Şu'arā*, haz. İbrahim Kutluk, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 129. s.; Gelibolulu 'Alî b. Ağmed, *Künhü 'l-Ahbār ve Levākiğu 'l-Efkār*, haz. Mustafa İsen, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1994, 232. s.; Riyāzî, *Riyāzu 'ş-Şu'arā*, Nuruosmaniye Ktp. no: 3724, 148^a; Kâtib Çelebi, *Keşfu 'z-Žunūn*, haz. M. Şerefeddin Yaltkaya, A. Rifat Bilge, İstanbul 1941, c. I., 793. s.; Müstaşîm-zāde, *Mecelletü 'n-Nisāb*, Süleymaniye Ktp. Halet Efendi, no: 628, yr. 258^a; Ş. Sāmî, *Qāmūsu 'l-A'lām*, Kaşgar Neşriyat, Ankara 1996, c. IV, 2611. s.; Nail Tuman, *Tuğfe-i Nā'ili*, haz. Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı, Bizim Büro Yayınları, Ankara 2001, c. I, 446. s.).

¹³ Mecmuaların güvenilirliği de tartışmalıdır. Kimi zaman bir şiir farklı şairlere māl edilebiliyor. Bu karışıklığın sebeplerini belirlemek güç. Bir örnek vermek gerekirse Çarîmî [ö. 1512]'nin

Şiir mecmualarından ilki Süleymaniye Kütüphanesi *Ali Nihad Tarlan* kitaplığı 59 numarada kayıtlıdır. Talik hatla yazılan 212 yapraklık mecmuada, 15 ve 16. yüz-yıl şairlerinden kaside, gazel, musammat biçimlerinde seçme şiirlerin yanı sıra, *Pend-nâme-i Dede Rüşenî*, *Maḳālât-ı Gülşenî*, Celîlî'nin *Miḥek-nâme*'si ve Ḥamdî'nin *Ḳıyāfet-nâme*'si gibi müstakil eserler yer almaktadır. Selîkî'ye ait gösterilen gazel 31^b'dedir. Ayrıca şairin 22^a, 30^b ve 33^b'de başka şiirlerine de yer verilmiştir.

İkinci şiir mecmuası, Süleymaniye Kütüphanesi *Zühdü Bey* kitaplığı 615 numarada kayıtlıdır. Üstü ebrulu meşin cilt içerisinde 78 yaprakta, ağırlık talikte olmak üzere muhtelif yazı biçimleriyle kaydedilen mecmuada manzum ve mensur parçalar bulunmaktadır. İçinde geçen şairlerden mecmuanın 17. yüzyılda derlendiği anlaşılmaktadır. Türkçe, Arapça ve Farsça beyit, gazel, mesnevî, kıt'a gibi çeşitli nazım biçimlerinde şiirlerin yer aldığı mecmuada Selîkî'den başka, 'Âlî, 'Aşḳî, Emrî, Feḥîm, Fevrî, Hüdâyî, Kemâl Paşaoğlu, Lâmi'î, Mecdî, Mesîḥî, Nâbî, Nâdirî, Nazmî, Neşâtî, Nihânî, Raḥîkî, Riyâzî, Rûḥî, Şabrî, Şânî, Sulṭân Murâd, Şun'î, Şem'î, Şemsî, Şiyrî ve 'Ulvî şiirleri bulunan şairlerden bazılarıdır. 50^b'de makam adları 50-53. yapraklar arasında çeşitli makamlarda bestelenmiş şiirler, 46-47. yapraklarda *ḥaṭṭ-ı şecerî* ile yazılmış bir parçanın yanı sıra görsel şiir örnekleri yer almaktadır. Bunların yanında fetvalarla birlikte çeşitli konularda mensur parçalara rastlanmaktadır. Selîkî'nin şiiri 36^a'da kayıtlıdır.

Üçüncü mecmua, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi *Türkçe Yazmalar* 1532 numarada bulunmaktadır. Emrî'nin divanının yer aldığı mecmuada Selîkî'nin şiiri 75^a yaprağında geçmektedir.

Bu mecmuaların dışında Ḥasan Çelebî, Beyânî, Riyâzî ve Fâ'izî tezkireleriyle birlikte *Ḳāmūsu 'l-A 'lām* ve *Tuḥfe-i Nâ'ilî*'de Selîkî'nin haramîler elinde şehit edilmesine değinilerek, yukarıdaki gazelin ilk beyti örnek gösterilmektedir.¹⁴ Ḥasan

tütüyâ-yı ḥâk-i pâyuñdan kılan ḳaş'-ı nazâr
ilki gözümse gerekmez çıḳsun éy nūr-ı başar (Çarimî: *Dîvân*: G.07/1)

matlı gazeli, Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. *Revân*, no: 1969, 46^a ve Süleymaniye Ktp. *Tahir Ağa*, no: 285, 53^a numaralı mecmualarda Âhî [ö. 1517]'ye ait gösterilmektedir.

¹⁴ Ḳınalı-zâde Ḡasan Çelebî, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*, 482. s.; Beyânî, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*, 129. s.; Riyâzî, *Riyâzu 'ş-Şu'arâ*, 148^a; Ḳâf-zâde Fâ'izî, *Zübdetü 'l-*

Çelebî’de bu bölüm şöyledir: *ehl ü ‘iyāl ü hadem ü eḫfāl ve cümle māl ü menāli ile nā-peydā ve nā-bedīd olup ḥarāmīler elinde şehīd olmuş-ıdı bu beyti ḥasbu ‘l-ḥālī oldı*

yoluñda cān vérem gibi derūnumda ‘alāmet var

şehīd-i tīg-ı ‘ışk olmağa gönümde şehādet var

Eserine aldığı örnekleri seçerken gösterdiği titizlikle tanınan Riyāzī, *ḥarāmīler elinden şerbet-i şehādet nūş étmiş idi bu gazel ḥasb-ı ḥālī vākı‘ olmuşdur* diyerek gazelin bütününe eserinde anmaktadır.

Yukarıda adı geçen üç mecmua ve Riyāzī tezkiresinde kayıtlı olan örnek de dahil olmak üzere gazelin metni şöyledir:

Gazel¹⁵

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

Hezec + ---/+ ---/+ ---/+ ---

1. yoluñda cān vérem gibi derūnumda ‘alāmet var
şehīd-i tīg-ı ‘ışk olmağa gönümde şehādet var
2. dökildi gözlerüm yaşı nazār kılmaduñ éy meh-rū
düşüpdür yıldızum beñzer sitāremde nuḫūset var
3. beni gel öldürüp kırtar belādan çünki éy ḥūnī
ne sende merḥamet şefkat ne bende şabr u tākāt var
4. efendim pādişāhumsın kime varup kılam şekvā
baña çok cevır ü zulm étdüñ saña senden şikāyet var

Eş‘ār, Nuruosmaniye Ktp., no: 3722, 68^b; Ş. Sāmī, *Ḳāmūsu ‘l-A‘lām*, 2611^a; Nail Tuman, *Tuğfe-i Nā‘ilī*, c. I, 446. s.

¹⁵ Süleymaniye Ktp. *Ali Nihad Tarlan*, no: 59, 31^b; Süleymaniye Ktp. *Zühdü Bey*, no: 615, 36^a; İstanbul Üniversitesi Merkez Ktp. *Türkçe Yazmalar*, no: 1532, 75^a.

5. gedâyı 'âleme sulţân u sulţânı gedâ eyler
şarâb-ı 'ışk-ı dilberde **selîkî** özge hâlet var

Selîkî'nin bu gazelle benzerlik gösteren başka beyitleri de vardır. Söyleyişteki ortak edaya dikkat çekmek bakımından kaynaklarda verilen iki beyti burada anmak yerinde olacaktır:

gel beni öldür hey âfet hancer-i bürrân-ile
kurtulayın günde biñ kez ölmeden hicrân-ile
tende ger biñ cānum olsa saña eylerdüm revân
bende olmalu degül midür saña biñ cān-ile

Buraya kadar, gazel hakkında elde edilebilen veriler sunulmağa çalışıldı. Yukarıda anılan üç tanığa göre şiir Fuzulî'ye, bunlara karşılık altı tanığa göre ise Selîkî'ye aittir. Tezkirelerin gazelin ilk beyti ile Selîkî'nin ölümü arasında ilgi kurması ve tanıkların fazlalığı, gazelin Selîkî'ye ait olma ihtimalini güçlendirmektedir. Sonuç olarak denilebilir ki şimdilik bilinmeyen bir zamanda ve bilinmeyen bir yolla Selîkî'ye ait bu gazel, Fuzulî'nin divan nüshalarından birisine girmiş ve TD yayınıyla da bugüne kadar gelmiştir.

KAYNAKÇA

- ‘AHDÎ [ö. 1593], *Gülşen-i Şu‘arâ*, [Yazılışı: Bağdad 1563] Millet Ktp. *Ali Emîrî* Tarih, no: 774.
- ‘ÂŞIK ÇELEBÎ [1520-1571], *Meşâ‘irü’ş-Şu‘arâ*, [Yazılışı: İstanbul 1568] G. M. MEREDITH-OWENS, *Meşâ‘irü’ş-Şu‘arâ or Tezkere of ‘Âşık Çelebi*, London 1971, XXV+299^a yr.
- BEYÂNÎ, Mustafa b. Cârü ’llâh [ö. 1597], *Tezkiretü’ş-Şu‘arâ*, [Yazılışı: İstanbul 1592] Eleştirmeli Baskıya Hazırlayan: İbrahim KUTLUK, Ankara 1997, [VI]+93+[7]+340 s. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları XVIII. Dizi – Sa.7.
- [Budinli] HİŞÂLÎ, *Maţâlî‘u ‘n-nezâ‘ir*, Nuruosmaniye Ktp. 4252. sy., I. C., 148^a.
- Cem, DİLÇİN, “Fuzulî’nin Kasideleri Üzerine Kısa Notlar-I”; *Osmanlı Araştırmaları=The Journal of Ottoman Studies*, İstanbul 2005, XXV. sy., 125-166. s.
- Cem, DİLÇİN, *Fuzulî Divanı Üzerine Notlar=Studies on Fuzulî’s Divan*. Cambridge 2001, XVI+366+6 s., MA., Harvard Üniversitesi Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü.
- Dîvân-ı Fuzûlî-i Bağdādî*, Millet Ktp. Ali Emîrî, no: *Manzum* 341.
- FUZÛLÎ, *Dîvân*, Kenan AKYÜZ-Sedit YÜKSEL-Süheyl BEKEN-Müjgan CUNBUR, *Fuzulî Türkçe Dîvân*, Ankara 1958, XI+573 s., İş Bankası, Türk Tarih Kurumu Basımevi; GÖLPINARLI, Abdülhakî, *Fuzulî Divanı*, İstanbul 1948, CLXIII+432 s., İnkılâp Kitabevi, *Fuzulî Divanı* (Önsöz, Gazeller, Terkipler, Kıt’alar, Rubailer, Lugatçe, İndeks, Fihrist), 2. Bs., İstanbul 1961, CXXVIII, 234 s., İnkılâp Kitabevi; TARLAN, Ali Nihat, *Fuzulî Divanı Musammat-Mukatta‘ ve Rubailer Kısmı*, İstanbul 1950 s. 248+10 s.
- GELİBOLULU ‘Âlî b. Aḥmed [1541-1599], *Künhü ‘l-Aḥbâr ve Levâḳihü ‘l-Efkâr*, [Yazılışı: İstanbul 1591-1599] 1597’ye değin. Hazırlayan: Mustafa İSEN, *Künhü ‘l-Aḥbâr’ın Tezkire Kısmı*, Ankara 1994, 396 s., Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını – Sayı: 93, Tezkiyeler Dizisi – Sayı: 2.

ĤARĪMĪ, *Dîvân*, KILIÇ, Filiz, "Osmanlı Hanedanından Bir Şair Şehzade Korkud"; *Bilig*, Yaz 1996, 2. sy., 203-219. s.

ĤĀF-ZĀDE FĀ'İZĪ, [1572-1622], *Zübdetü 'l-Eş'ār*, [Yazılışı: İstanbul 1622] Nuruosmaniye Ktp. 3722. sy.

KĀTĪB ÇELEBĪ, Muştafâ b. 'Abdu 'llāh ĤacĪ ĤalĪfe [1609-1657], *Keşfü 'z- Zünün 'an Esāmī 'l-Kütübi ve 'l-Fünün*, [Mehmet] Şerefettin YALTKAYA-[Ahmet] Rifat BİLGE, İstanbul 1360-1941, 2 C., 2056 s.

ĤĪNALI-ZĀDE Ĥasan ÇelebĪ, [1546-1604], *Tezkiretü 'ş-Şu'arā*, [Yazılışı: İstanbul 1586] Eleştirmeli baskıya hazırlayan: İbrahim KUTLUK, I. C. Ankara 1978, [VI]+73+[VII]+576 s. Türk Tarih Kurumu Yayınları, XVIII. Dizi-Sa. 4¹.; II. C. Ankara 1981, [IV]+578-1094+[II] s. Türk Tarih Kurumu Yayınları: XVIII. Dizi-Sa. 4².

Mecmū'a, Süleymaniye Ktp. *Ali Nihad TARLAN*, no: 59.

Mecmū'a, Süleymaniye Ktp. *Zühdü Bey*, no: 615.

Mecmū'a, İstanbul Üniversitesi Merkez Ktp. *Türkçe Yazmalar*, no: 1532.

MÜSTAĤİM-ZĀDE Süleymān Sa'deddĪn Efendi, *Mecelletü 'n-Nişāb*, Süleymaniye Ktp. *Hālet Efendi*, no: 628, Tıpkıbasım, Ankara 2000, 472 y., T. C. Kültür Bakanlığı Yayınları/2355 Kütüphaneler Genel Müdürlüğü Yayın No. 32.

RĪYĀZĪ, [1572-1644], *Riyāzu 'ş-Şu'arā*, [Yazılışı: İstanbul 1609] Nuruosmaniye Ktp., no: 3724.

SEĤĪ BEG [ö. 1548], *Heşt Behişt*, [Yazılışı: 1538] yyl., Günay KUT, Harvard 1978 [Süleymaniye Kütüphanesi Ayasofya Kitaplığı, no: 3544].

Ş. SĀMĪ, *Ĥāmūsu 'l-A 'lām*, 6 C., Tıpkıbasım, Ankara 1996, Kaşgar Neşriyat.

[TUMAN], İnehân-zāde Mehmet Nâil, *Tuhfe-i Nâilî* Divân Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri, [İstanbul] 1949, Haz. Cemal KURNAZ; Mustafa TATÇI, [Ankara 2001], I. C., 99+176+467, II. C., 468-1264 s. Bizim Büro Yayınları.

ÜZGÖR, Tahir, "Su Kasidesi'nin Metni ve Okunuşuna Dair"; *İlmî Araştırmalar*, İstanbul 1996, 2. sy., 151-158. s.

YAĞİNİ, *Dīvān*, Ömer ZÜLFE, YAKÎNÎ [ö. 1568] *Divan Tenkitli Metin-Tetkik-Dizin*, İstanbul 2004, 530+64 s., Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktorluk Tezi.